

review article | UDC 338.43:637.5:636.4 | doi: 10.31210/visnyk2022.02.21

PRE-WAR STATE OF DOMESTIC PIG BREEDING
M. Povod¹

 ORCID [0000-0002-2470-4921](https://orcid.org/0000-0002-2470-4921)
D. Andrieieva²

 ORCID [0000-0003-4572-0856](https://orcid.org/0000-0003-4572-0856)
A. Lykhach³

 ORCID [0000-0002-0472-6162](https://orcid.org/0000-0002-0472-6162)
O. Deschenko³

 ORCID [0000-0002-2185-2689](https://orcid.org/0000-0002-2185-2689)
V. Lykhach^{3*}

 ORCID [0000-0002-9150-6730](https://orcid.org/0000-0002-9150-6730)
V. Reznichenko³

 ORCID [0000-0002-1648-9221](https://orcid.org/0000-0002-1648-9221)
O. Bondarskaya⁴

 ORCID [0000-0002-6505-9199](https://orcid.org/0000-0002-6505-9199)
¹ Sumy National Agrarian University, G. Kondratiev Str., 160, Sumy, 40021, Ukraine

² Mykolayiv National Agrarian University, 9 Georgiy Gongadze St., Mykolayiv, 54020, Ukraine

³ National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 15, Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine

⁴ Association «Pig breeders of Ukraine», 1 Mykhailo Kotsyubynsky Str., Kyiv, 01030, Ukraine

*Corresponding author

 E-mail: avlykhach@nubip.edu.ua

How to Cite

 Povod, M., Andrieieva, D., Lykhach, A., Deschenko, O., Lykhach, V., Reznichenko, V., & Bondarskaya, O. (2022). Pre-war state of domestic pig breeding. *Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, (2), 175–185. doi: 10.31210/visnyk2021.02.21

The article presents the results of the analysis of the current, pre-war state of domestic pig breeding as an important industry in the general structure of agricultural production in the country. Data on the state of the pig industry in Ukraine from 1981 to 2020 are taken into account and analyzed. The solution to the problem of increasing meat production and increasing the level of meat supply to the population largely depends on the development of pig breeding, the features of which make it possible to increase the number of pigs in the shortest possible time and achieve the required meat production. After all, in crisis situations, pig breeding often became the main source of rapid growth in meat production. In addition, pig breeding is one of the key branches that provide Ukraine with meat and fat products. In Ukraine, it is represented by producers of two categories – the homestead sector and industrial pig farms. There is a sharp decline in the number of pigs in the homestead sector, in contrast to the industrial sector. The number of pigs in Ukraine changed in different ways, the main reasons for the significant reduction in the number of pigs in the country include the disparity in prices for agricultural and industrial products; raise in feed prices; the inability of most domestic producers to use the latest technologies for keeping and fattening pigs; liquidation of specialized pig farms (up to 300 sows); saturation of the domestic market with raw materials of foreign production; reduction of state support; complications of the epizootiology situation (ASF); a difficult economic situation of ordinary Ukrainians. During the analyzed years, the least pork was produced in 2020, where the main reason for this phenomenon was adverse weather conditions and the global and national economic crisis caused by the massive pandemic of the coronavirus COVID-19. At the present stage in Ukraine the task is to radically revive the pig industry and transfer it to industrial technology, as well as to ensure that it can provide cheap, high quality and competitive products. To do this, our country has the necessary breeding gene pool and breeding base of pigs, fertile land to form an appropriate fodder base, as well as a highly qualified potential of scientists and producers for the rational management of the pig industry.

Key words: pig breeding, livestock, pork, agricultural enterprises, households, demand, imports, price situation, meat consumption, production.

ПЕРЕДВОЄННИЙ СТАН ВІТЧИЗНЯНОГО СВИНАРСТВА

*М. Г. Повод*¹, *Д. М. Андрєєва*², *А. В. Лухач*³, *О. С. Дещенко*³, *В. Я. Лухач*³, *В. І. Рєзніченко*³,
*О. М. Бондарська*⁴

¹ Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

² Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

³ Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

⁴ Асоціація «Свинарі України», м. Київ, Україна

У статті представлено результати аналізу сучасного, передвоєнного стану вітчизняного свинарства як важливої галузі у загальній структурі сільськогосподарського виробництва країни. Враховані та проаналізовані дані щодо стану галузі свинарства в Україні за 1981–2020 рр. Вирішення проблеми зростання виробництва м'яса та підвищення рівня забезпечення населення м'ясною продукцією, значною мірою, залежать від розвитку свинарства, особливості якого дають змогу в найкоротші строки забезпечити збільшення поголів'я свиней і досягти необхідного обсягу виробництва м'яса. Адже у кризових ситуаціях саме воно нерідко ставало головним джерелом швидкого нарощування обсягів виробництва м'яса. Крім того, свинарство є однією з ключових галузей, що забезпечує Україну м'ясо-сальною продукцією. Свинарство в Україні представлено виробниками двох категорій – присадибним сектором та промисловими свиногосподарствами. Упродовж останніх років відмічається стрімке скорочення поголів'я свиней у присадибному секторі на відміну від промислового сектору. Чисельність свиней в Україні змінювалася по-різному, до основних причин суттєвого скорочення поголів'я свиней у країні слід віднести: диспаритет цін на сільськогосподарську та промислову продукцію; зростання цін на корми; неспроможність більшості вітчизняних товаровиробників застосовувати новітні технології утримання та відгодівлі свиней; ліквідація спеціалізованих свинарських господарств (до 300 свиноматок); насичення вітчизняного ринку сировиною іноземного виробництва; скорочення обсягів державної підтримки; ускладнення епізоотологічної ситуації (АЧС); скрутне економічний стан пересічних українців. Упродовж проаналізованих років найменше було вироблено свинини за 2020 рік, де основною причиною цього явища були несприятливі погодні умови, світова та державна економічна криза, спричинена масовою пандемією коронавірусу COVID-19. На сучасному етапі в Україні ставиться завдання радикально відродити галузь свинарства та перевести її на індустріальну технологію, а також досягти того, щоб вона могла давати дешеву, високоякісну та конкурентоспроможну продукцію. Для цього в нашій країні є необхідний племінний генофонд та племінна база свиней, вона має родючі землі для формування відповідної кормової бази, а також висококваліфікований потенціал науковців і виробників для раціонального ведення галузі свинарства.

Ключові слова: свинарство, поголів'я, свинина, сільськогосподарські підприємства, господарства населення, попит, імпорт, цінова ситуація, споживання м'яса, виробництво.

Рівень життя населення тісно пов'язаний із розвитком галузей тваринництва, частка якого у структурі продовольства становить понад 45 %, зокрема галузь свинарства займає близько 40 %, у забезпеченні населення м'ясною продукцією. Вартість свинини перебуває на третьому місці після ягнятини та яловичини, а за своїми поживними й кулінарними перевагами свинині належить перше місце з-поміж іншої м'ясної продукції [10, 16, 25, 27, 28, 30]. Свинарство є важливою галуззю національної економіки, яка забезпечує населення продуктами харчування, переробну промисловість – сировиною, а також сприяє створенню необхідних державних резервів тваринницької продукції, інтенсивному використанню земельних ресурсів. Проте фактичний стан галузі не відповідає її потенційним можливостям і потребує додаткової уваги з боку держави, практиків, науковців.

Необхідною умовою подальшого розвитку свинарства в Україні є прискорений перехід на виробництво конкурентоспроможної м'ясної свинини. Інтенсивне виробництво продукції свинарства висуває нові підвищені вимоги до технологічних особливостей ведення галузі [4, 7, 11, 19, 20].

Здоров'я населення України та, власне, продовольча безпека значною мірою пов'язані із рівнем виробництва та споживанням білків тваринного походження, основним джерелом якого є м'ясо і м'ясопродукти. Особливої гостроти ця проблема набула через суттєвий спад виробництва м'яса внаслідок непослідовних ринкових реформ в Україні, критичним станом сільськогосподарських підприємств, які є сировинною базою розвитку переробної й харчової промисловості, погіршенням матеріального становища сільських трудівників [2, 7, 12, 15, 17, 23]. Також, наразі, особливого

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

ставлення до аналізу стану агропромислового комплексу, зокрема свинарства, вимагають нові реалії – невиправдана військова агресія з боку росії та введення воєнного стану в Україні.

Вирішення проблеми зростання виробництва м'яса та підвищення рівня забезпечення населення м'ясною продукцією значною мірою залежать від розвитку свинарства, особливості якого дають змогу в найкоротші строки забезпечити збільшення поголів'я свиней і досягти необхідного обсягу виробництва м'яса. За своєю господарською значущістю свинарство як національно ідентична галузь в Україні традиційно посідає перше місце серед інших галузей тваринництва. Адже у кризових ситуаціях саме воно нерідко ставало головним джерелом швидкого нарощування обсягів виробництва м'яса [18, 21, 24, 26, 29, 31]. Крім того, свинарство є однією з ключових галузей, що забезпечує Україну м'ясо-сальною продукцією. Однак в Україні внаслідок кризи в аграрному секторі виробництво свинини значно зменшилося, проте зазначена галузь надалі залишається однією з перспективних у формуванні продовольчої безпеки держави, забезпеченні внутрішнього попиту на м'ясну продукцію вітчизняного виробництва [7, 12, 17, 21, 36].

Ця стаття містить враховані та проаналізовані дані щодо стану галузі свинарства за період 1981–2020 років.

Свинарство в Україні представлено виробниками двох категорій – присадибним сектором та промисловими свиногосподарствами. Присадибне свинарство здавна було важливим видом сільськогосподарської діяльності для українців. Проте з часом, зміною характеру зайнятості населення, посиленням процесів урбанізації вирощування свиней у господарствах населення втрачає популярність. Так, у пострадянський період воно відіграло роль суттєвої підтримки для домогосподарств, що зробило його стійкішим до випробувань. Проте вже з 2000-х років чисельність утримуваного поголів'я свиней у господарствах населення почала скорочуватись помітніше, тож частка тварин у цій категорії виробників скорочується [1, 3, 6, 29].

З 2016 року скорочення прискорилося: кількість свиней у господарствах населення зменшувалася на 7,5 % щороку. Так, якщо станом на початок 2015 року їх кількість становила 3,6 млн гол., то вже на початку 2020 року показник знизився нижче 2,5 млн. зважаючи на таку динаміку, вже 2025 року поголів'я свиней у присадибному секторі може скоротитися до 1,5 млн гол. [3, 13, 20, 29]

Розвиток промислового свинарства мав іншу хронологію подій. З радянських часів і донині воно пройшло низку етапів становлення: радянський період до 1991 року. Характерною особливістю цього періоду була рекордна чисельність свиногоголів'я (майже 20 млн гол.) та його концентрація на промислових комплексах (79 %). Факт досягнення таких масштабів у минулому, а тим паче у період засилля екстенсивних методів розвитку сільського господарства вказує на значний потенціал вітчизняного виробництва свинини (рис. 1); «руйнація» промислового свинарства 1990-х років, протягом яких число промислового свиногоголів'я скоротилося майже у 6 разів – до рекордно низької позначки 2,4 млн гол. станом на початок 2001 року; 2000-ні роки – новітній період, відродження промислового свинарства на базі тих підприємств, що залишилися; 2010-ті роки – перехід до інтенсивного розвитку через упровадження кращих світових практик [1, 3, 13, 29, 34].

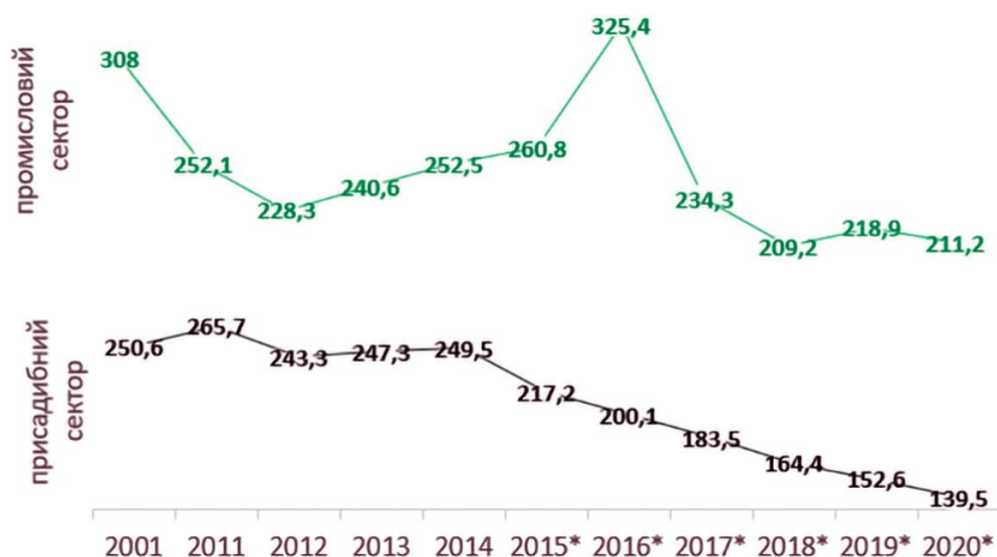

Рис. 1. Динаміка поголів'я свиней за категоріями господарств на початок року, 2010–2019 рр.
Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ. * – без урахування АР Крим та тимчасово окупованих частин Донеччини та Луганщини [3, 29].

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

Фактом негативної динаміки як загальної чисельності поголів'я, так і виробництва свинини слугує динаміка маточного поголів'я, від якої прямо залежать згадані показники. Так, з 2016 року темпи скорочення поголів'я свиноматок зросли, що відобразилося спочатку на загальній чисельності свиней у країні, а згодом і на річному доробку галузі (рис. 2). Окрім змін у кількості свинопоголів'я промислових підприємств, у другій половині 2010-х років відбулися і вагомні структурні зміни. Вплив низки чинників (падіння курсу гривні, послаблення купівельної спроможності українців, поширення африканської чуми свиней, втрата можливості експорту свинини до рф, а пізніше – і до низки інших країн, законодавчі та податкові зміни), що слугували «перевіркою на витривалість» представників галузі, яка залишила на ринку лише найефективніших та найстійкіших.

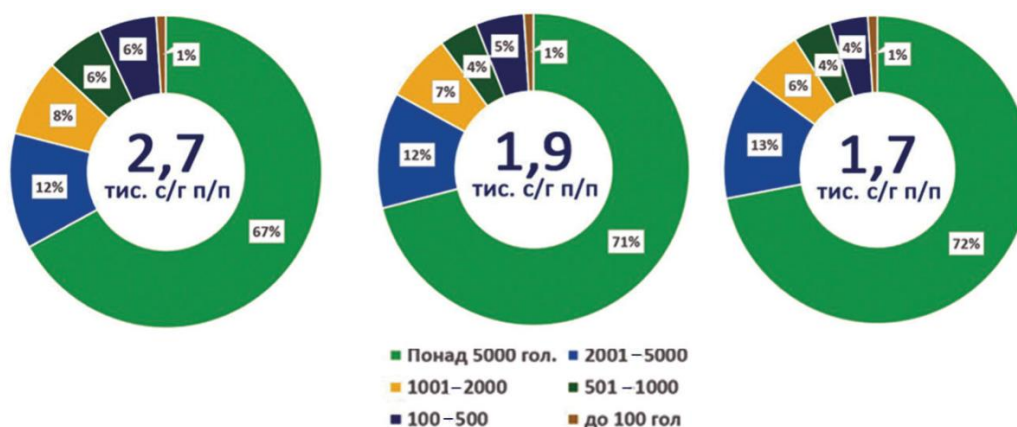
Так, якщо на 1 січня 2015 року 3,7 млн свиней утримували 2,7 тис. сільськогосподарських підприємств, то на початку 2019 року число підприємств скоротилося на тисячу, а кількість утримуваного поголів'я – на 0,34 млн гол.

Рис. 2. Динаміка поголів'я основних свиноматок свинопоголів'я в розрізі категорій господарств станом на початок року

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ. * – без урахування АР Крим та тимчасово окупованих частин Донеччини та Луганщини [3, 13, 29].

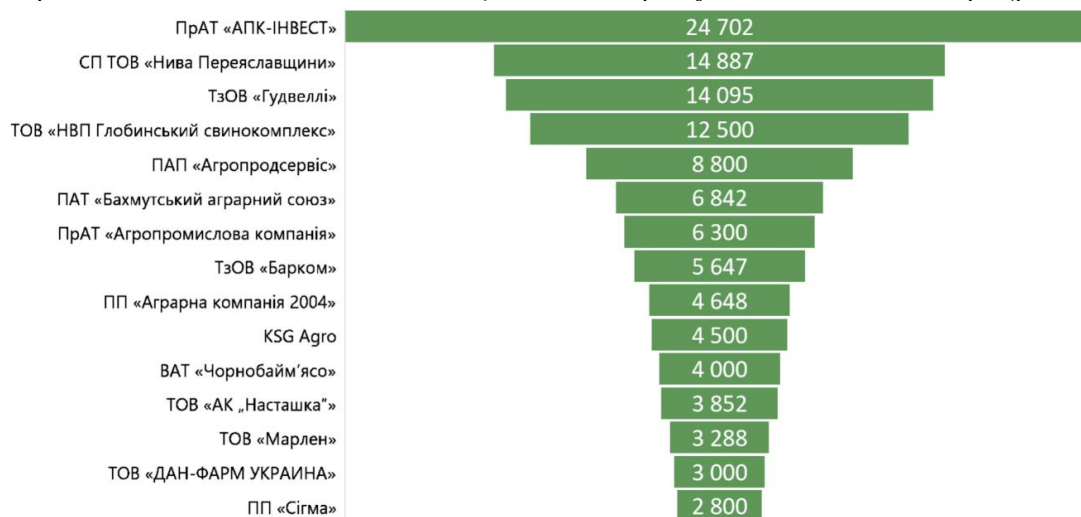
Тож ті виробники свинини, які адаптувались до нових умов роботи поступово займають нішу, яка звільнилась, нарощуючи поголів'я та свою вагу на ринку. За результатами 2019-го 15 найбільших підприємств галузі утримували 57 % поголів'я промислових свиноматок та забезпечували понад половину промислової пропозиції живих свиней забійних кондицій (рис. 3).

Рис. 3. Групування промислового поголів'я свиней за розмірами промислових свиного господарств в Україні
Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ [3, 13, 29].

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

Зокрема, якщо на початку 2015 року в господарствах з поголів'ям понад 5 тис. голів утримували 67 % промислового поголів'я, то на початку 2019 року на таких свинофермах сконцентровано 72 % «індустріальних» свинок. Хоча кількість свиного господарств за 2018 рік скоротилося понад ніж на дві сотні (через вихід із галузі виробників з поголів'ям менше 2 тис. свиней), відзначаємо продовження розвитку сектору за рахунок укрупнення. Так, 13 свиного господарств наростили виробничі потужності та увійшли до когорти виробників з поголів'ям 2–5 тис. свиней, стільки ж перетнуло десятитисячний поріг (рис. 4).

Рис. 4. ТОП-15 найпотужніших свиного господарств України (2019 р.)

Джерело: [3, 29].

Девальвація гривні 2014 року змусила операторів вітчизняного ринку свинини більшою мірою покладатися на м'ясну сировину українського походження. Проте і до цього, навіть з урахуванням імпорту не тільки свинини, а і свинячого жиру та субпродуктів, левову частку фонду споживання свинини в Україні забезпечувала саме вітчизняна продукція.

З 2010 року рівень самозабезпеченості України свининою не падав нижче 73 % навіть за максимальних обсягів імпорту продукції свинарства 2012 року (рис. 5). Упродовж 2015–2017 років українські виробники забезпечували понад 90 % фонду споживання свинини та продукції з неї. Хоча скорочення як маточного, так і загального поголів'я свиней у країні спричинило деяке просідання внутрішньої пропозиції, рівень самозабезпеченості продукцією свинарства з 2014 року не падав нижче 86 %.

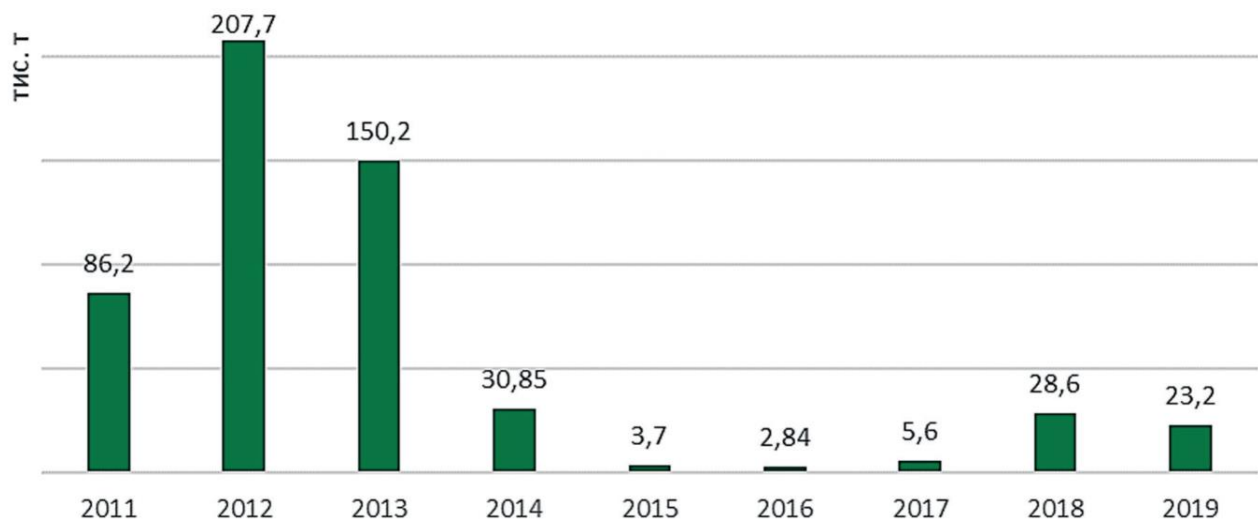
Рис. 5. Динаміка внутрішнього виробництва свинини та рівня самозабезпеченості продукцією свинарства

Джерело: МЕРТ, Економічний дискусійний клуб ** – включно з субпродуктами та жиром [3, 29].

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

Отже, на кожні 10 кг свинини та м'ясопродуктів з неї, яку споживають в Україні, продукція імпортного походження складає менше 1,5 кг. Практично уся імпортна сировина, що надходить на вітчизняний ринок, потрапляє на переробні підприємства. Переробники переважно використовують імпортну свинину, якщо це економічно виправдано: коли різниця між внутрішніми цінами на живець та цінами на свинину в ЄС, звідки надходить більшість імпортної сировини, може покрити витрати на здійснення імпортної операції, зокрема, логістичної.

Однак, якщо говорити про імпорт субпродуктів та свинячого жиру, то їх надходження більш-менш сталі, оскільки Україна не забезпечує себе достатнім обсягом свинячих субпродуктів і жиру. Крім цього, останні переробні підприємства імпортують ще й через якісні характеристики продукту: імпортний свинячий жир відрізняється від вітчизняного вищою тугоплавкістю, що є дуже важливим для виробництва певного виду ковбас (рис. 6, 7).

Рис. 6. Динаміка обсягів імпорту свіжого, охолодженого та мороженого м'яса свиней (УКТ ЗЕД 0203), 2011–2018 рр.

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними Митної статистики ДФСУ [3, 14, 29].

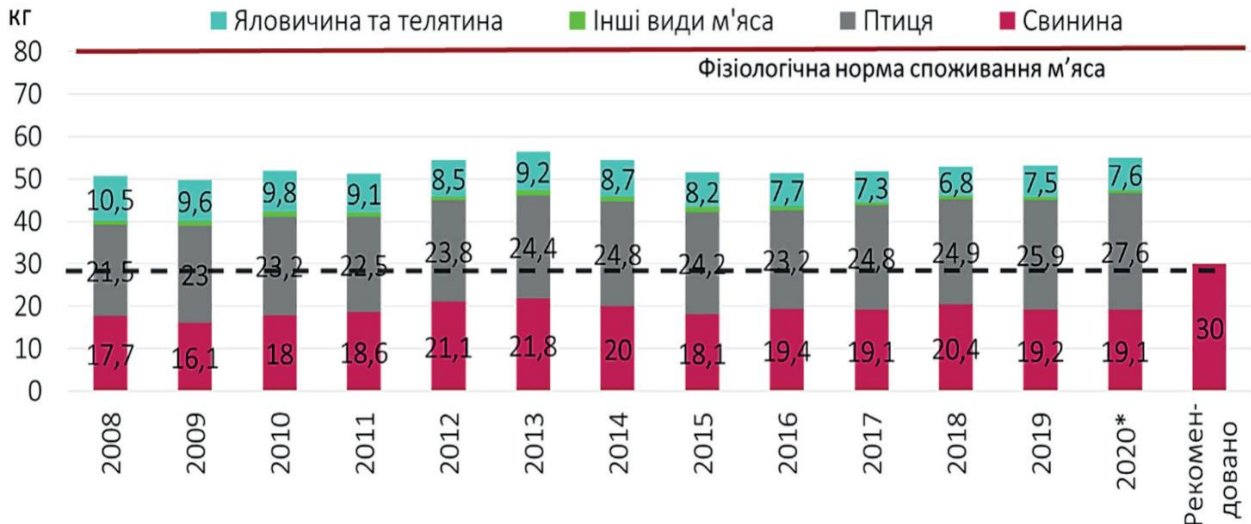
Рис. 7. Обсяги імпорту продукції свиначства 2018 року, тис. т

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ [3, 13, 29].

Що стосується експорту, така перспектива є дуже спокусливою як для виробників, так і для переробників через можливість потрапити на ринки з вищою ціною, а значить – заробити більше. На заводі розвитку зовнішньої торгівлі значною мірою стало поширення АЧС [3, 28, 29].

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

Характер подальшого розвитку вітчизняного свинарства залежатиме від зміни внутрішнього споживання свинини. Хоча свинина вважається одним із традиційних видів м'яса у раціоні українців, упродовж останніх десяти років показник середньодушового споживання коливався в межах 18–21 кг/особа/рік (рис. 8).

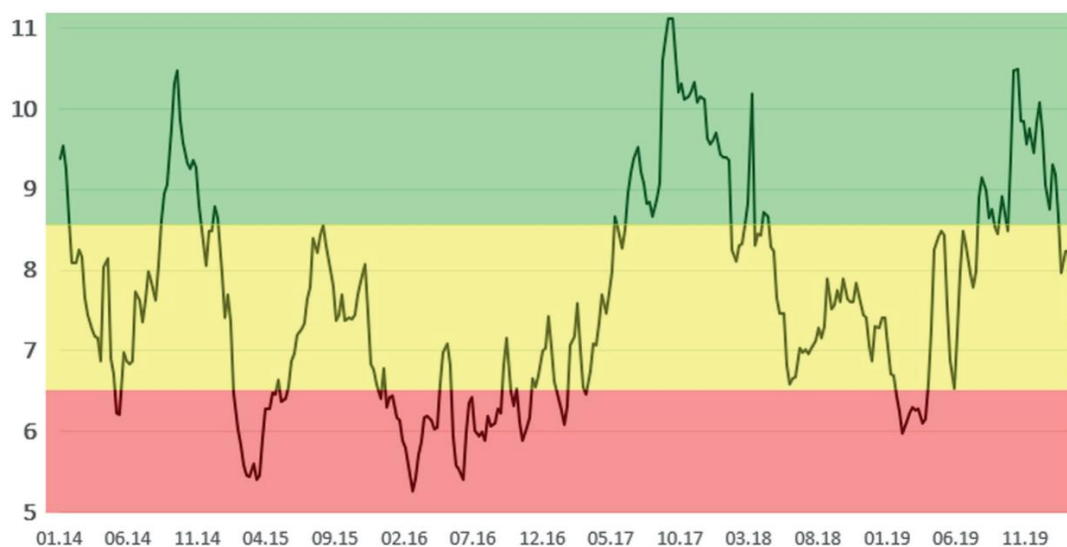
Рис. 8. Динаміка та структура споживання м'яса за його видами в Україні
Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними Мінекономрозвитку, ЕДК [3, 13, 29].

Причиною цьому слугувала «прив'язка» попиту на свинину до рівня платоспроможності населення. Так, останнє найвідчутніше послаблення споживання свинини припало на післякризовий 2015 рік, проте по мірі відновлення купівельної спроможності споживачів цей показник також реабілітується. Проте варто розуміти, що рекордний рівень споживання свинини, зафіксований 2013 року (21,8 кг/особа/рік), поступається рекомендованій нормі споживання свинини (30 кг). З огляду на ці норми, внутрішній ринок має потенціал до збільшення ємності на третину – до 1,2 млн т.

Основну конкуренцію на ринку м'яса України свинині складає курятина, що сприймається споживачами як дешевший та дієтичніший продукт. Проте правильна робота зі споживчими стереотипами та підвищення іміджу галузі свинарства серед пересічних громадян може суттєво сприяти збільшенню попиту на свинину; індустріалізації галузі свинарства та її інвестиційній привабливості. Приріст промислового виробництва свинини вже компенсує зворотні тенденції присадибного сектору свинарства. Якщо темпи скорочення поголів'я свиней у господарствах населення зберуться на рівні 7,5 %/рік, а приріст промислового – на рівні +5 %, то вже до 2025-го на сільськогосподарських підприємствах буде сконцентровано $\frac{3}{4}$ поголів'я свиней у країні. Однак у разі уповільнення темпів відновлення виробництва індустріальної свинини та прискорення «згортання» присадибного свинарства на ринку може утворитися дефіцит, що слугуватиме підтримкою для внутрішніх цін та інвестиційної привабливості галузі. Але на сьогодні важко спрогнозувати аспекти роботи галузі внаслідок війни.

Отже, завдяки дії сприятливих чинників (обмеженість внутрішньої пропозиції, послаблений тиск з боку імпорту, циклічність галузі) виробництво свинини мало досить високий рівень інвестиційної привабливості упродовж другої половини 2017 року та першого кварталу 2018 року. Пізніше прибутковість галузі дещо послабилася по мірі підвищення виробничих витрат і деякого послаблення цін на ринку живця. Така зміна є цілком закономірною, оскільки відповідає коливанню коефіцієнта привабливості в межах 3–4-річного циклу (рис. 9).

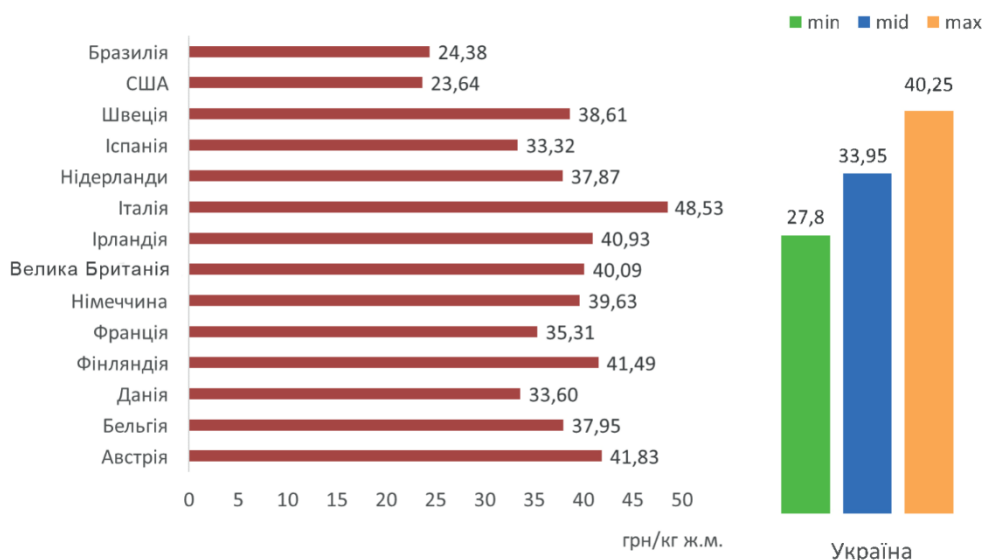
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

Рис. 9. Динаміка коефіцієнта привабливості галузі свинарства в Україні упродовж 1996–2018 рр.
Джерело: Аналітичний відділ АСУ [29].

Тож на піку прибутковості бізнесу (коли співвідношення цін закупівлі свинини живою масою та собівартості комбікорму «фінішер» перевищує 8,5 одиниць) спостерігатиметься більша інвестиційна активність як серед працюючих виробників, так і серед «нових». Проте вже за кілька років, коли прибуток зможуть отримувати лише найефективніші виробники, слабкі оператори з низьким запасом фінансової стійкості залишатимуть ринок.

Хоча українські виробники свинини за рівнем собівартості не можуть конкурувати ані з північно-американськими свинарями, ані з бразильськими, рівень собівартості виробництва не надто відрізняється від показників європейських колег. При цьому витрати на виробництво свинини в Україні перевищують їх середньоєвропейський рівень у тих операторів, що мають низький рівень інтенсивності та ефективності виробництва (рис. 10).

Рис. 10. Порівняльний аналіз собівартості виробництва 1 кг свинини живою масою в Україні та країнах світу

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними Interpig та бенчмаркінгу в Україні 2017 р., ДССУ [3, 13, 29]

Окрім оптимізації виробничих витрат важливим чинником для поліпшення фінансових результатів діяльності є підвищення інтенсивності виробництва [3, 8, 9, 29]. Так, порівняння

виробничих показників вітчизняних свиного господарств із середніми даними операторів країн-флагманів свинарства вказує на те, що результати діяльності окремих вітчизняних виробників співставні із середнім доробком їх колег у країнах Європи та Америки. Проте середні виробничі показники галузі значно поступаються, зокрема і через значну кількість невеликих операторів з низькими показниками продуктивності та інтенсивності виробництва. Це формує значний потенціал для зростання і подальшого розвитку ефективності промислових виробників свинини, а стимулом до його реалізації слугують продовження згаданих структурних змін у галузі, збільшення впливу глобальних трендів і циклічні коливання прибутковості.

Отже, зважаючи на вищезазначене, акцентуємо увагу на те, що на сучасному етапі в Україні ставиться завдання радикально відродити галузь свинарства та перевести її на індустріальну технологію, а також досягти того, щоб вона могла давати дешеву, високоякісну та конкурентоспроможну продукцію. Для цього в нашій країні є необхідний племінний генофонд та племінна база свиней, вона має родючі землі для формування відповідної кормової бази, а також висококваліфікований потенціал науковців і виробників для раціонального ведення галузі свинарства.

Висновки

Для забезпечення прибутковості ведення свинарства в Україні необхідно здійснювати державні інтервенції ринку продукції свинарства. Це дасть можливість забезпечити продовольчу безпеку в державі, гарантувати виробникам мінімальні ціни на м'ясну продукцію, підвищувати їх економічні інтереси та стимули, наситити внутрішній ринок свининою повною мірою, виходячи з науково обґрунтованих норм споживання м'яса в розрахунку на одну особу. Також доцільно було б регулярно надавати кредитну підтримку (кредитну субсидію) виробникам тваринницької продукції, яка може бути направлена на модернізацію виробництва для комплексного застосування інтенсивних технологій, а це, своєю чергою, впливатиме на конкурентоспроможність продукції.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні стану та напрямів розвитку галузі свинарства в умовах індустріалізації технологічних процесів виробництва та реалізації продукції свинарства у післявоєнний час.

References

1. Asotsiatsiia «Svynariv Ukrainy». Retrieved from: <http://asu.pigua.info/> [In Ukrainian].
2. Babenko, M. (2021). Svynarstvo 2021 – prohraty ne mozhna vyhraty. *AGRONEWS* Retrieved from: <https://agronews.ua/news/stalo-vidomo-chomu-ukrainski-svynari-prohraiut-na-svitovomu-rynku/> [In Ukrainian].
3. Bondarska, O. (2015). Hlobalnyi rynek svynyny. *Prybutkove Svynarstvo*, 4 (28), 26–30. [In Ukrainian].
4. Bryk, M. M. (2018). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku haluzi tvarynnytstva v Ukraini. *Ekonomichnyi Analiz*, 28 (4), 331–337. doi: doi: 10.35774/econa2018.04.331 [In Ukrainian].
5. Demchak, I. M., Senn, O. V., Mykytiuk, D. M., & Chyzhevskiy, O. L. (2013). *Monitorynh stanu haluzi tvarynnytstva ta rynkiv m'iaso-molochnoi produktsii za sichen-berezen 2013 roku v tsyfrakh, hrafikakh, diaqramakh*. Kyiv: NDI «Ukrhroprpomproduktivnist» [In Ukrainian].
6. Derzhavna fiskalna sluzhba Ukrainy. Retrieved from: <http://sfs.gov.ua/ms/f11> [In Ukrainian].
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://ukrstat.gov.ua> [In Ukrainian].
8. Hnatiuk, S. A. (2015). Rezultaty i perspektyvy roboty gospodarstv korporatsii «Tvarynyprom». *Visnyk Ahrarnoi Nauky Prychornomor'ia*, 2 (84), 15–22. [In Ukrainian].
9. Hryshchenko, N. P. (2019). Rozvytok svynarstva v Ukraini. *Tvarynnytstvo ta Tekhnologii Kharchovykh Produktiv*, 271, 16–23. [In Ukrainian].
10. Ibatullin, M. I. (2016). Orhanizatsiino-ekonomichni zasady realizatsii produktsii svynarstva osobystymy selianskymy gospodarstvamy. *Visnyk Sumskoho Natsionalnoho Ahrarnoho Universytetu*, 2, 34–36. [In Ukrainian].
11. Ivanov, S. S., Borodaienko, F. A., Topikha, V. S., & Lykhach V. Ya. (2015). Efektyvne vyrobnytstvo svynyny v umovakh SVK «Ahrofirma «Myh-Servis-Ahro». *Visnyk Ahrarnoi Nauky Prychornomor'ia*, 2 (84), 78–86. [In Ukrainian].

12. Kovach, Yu. Ye., & Ilina, H. V. (2011). Efektyvnist svynarstva v umovakh sohodennia. Efektyvnist vykorystannia trudovykh i materialnykh resursiv u suchasnykh umovakh u svynarstvi. *Produktyvnist Ahropromysloвого Vyrobnystva (Ekonomichni Nauky)*, 19, 55–57. [In Ukrainian].
13. Loza, A. A. (2010). Slagaemye uspeha otechestvennogo svinovodstva. *Tvarynnystvo Sohodni*, 2, 18–20. [In Ukrainian].
14. Lykhach, V. Ya. (2016). *Obgruntuvannia, rozrobka ta vprovadzhennia intensyvno-tekhnologichnykh rishen u svynarstvi : monohrafiia*. Mykolaiv : MNAU [In Ukrainian].
15. Lykhach, V. Ya., Lykhach, A. V. (2020). *Tekhnologichni innovatsii u svynarstvi : monohrafiia*. Kyiv: FOP Yamchynskiy O. V. [In Ukrainian].
16. Lykhach, V., Lykhach, A., Duczmal, M., Janicki, M., Ohiienko, M., Obozna, A., Kucher, O., & Faustov, R. (2020). *Management of innovative technologies creation of bio-products: monograph*. Opole-Kyiv [In Ukrainian].
17. Misiuk, M. V., & Susharnyk, Ya. A. (2016). Analiz suchasnoho stanu funktsionuvannia haluzi svynarstva. *Innovatsiina Ekonomika*, 7-8, 28–35 [In Ukrainian].
18. Mykhalko, O. H. (2021). Suchasnyi stan ta shliakhy rozvytku svynarstva v sviti ta Ukraini. *Visnyk Sumskoho Natsionalnoho Ahrarnoho Universytetu : Naukovyi Zhurnal. Seriya. «Tvarynnystvo»*. 3 (46), 61–77. [In Ukrainian].
19. Osobnosti i perspektivy razvitija rynku m'iasa i m'iasoproduktov. Retrieved from: <https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz-m'iasnogo-rynka.html> [In Russian].
20. Povod, M., Bondarska, O., Lykhach, V., Zhyshka, S., & Nechmilov, V. (Red.). (2021). *Tekhnolohiia vyrobnystva produktsii svynarstva*. Kyiv: Naukovo-metodychnyi tsentr VFPO [In Ukrainian].
21. Prokopenko, O. M. (Red.). (2018). *Balansy ta spozhyvannia osnovnykh produktiv kharchuvannia naselenniam Ukrainy: statystychnyi zbirnyk*. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Kyiv [In Ukrainian].
22. Prysiazhniuk, M. V., Zubets, M. V., Sabluk, P. T. Mesel-Veseliak, V. Ya., & Fedorov, M. M. (Red.). (2011). *Ahrarnyi sektor ekonomiky Ukrainy (stan i perspektivy rozvytku)*. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
23. Rybalko, V. P. (2010). Problemy proizvodstva svininy v stranah SNG. *Svinovodstvo*, 7, 48–49. [In Russian]
24. Rynok svynyny: dorohi kormy staly vyklykom 2020 roku. Retrieved from: <https://agravery.com/uk/posts/show/rinok-svinini-dorogi-kormi-stali-viklikom-2020-roku> [In Ukrainian].
25. Shpychak, O. M. (Red.). (2015). *Analiz potochnoi koniunktury i prohnoz rynkiv tvarynnytskoi produktsii v Ukraini ta sviti: monohrafiia*. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
26. Shpychak, O. M., Bodnar, O. V., & Pashko, S. O. (2017). *Tsinova sytuatsiia na rynkakh produktsii tvarynnytsva v Ukraini*. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
27. Shust, O. A. (2011). Ekonomichni zasady vyrobnytsva ta realizatsii produktsii svynarstva v silskohospodarskykh pidpriemstvakh. *Stalyi Rozvytok Ekonomiky*, 1 (4), 276–280. [In Ukrainian].
28. Svitovi tendentsii v haluzi svynarstva. Retrieved from: <https://pigua.info/uk> [In Ukrainian].
29. Topikha, V. S. (Red.). (2012). *Tekhnolohiia vyrobnytsva produktsii svynarstva*. Mykolaiv: MDAU [In Ukrainian].
30. Tuchkova, A. (2014). Ukrainske svynarstvo: rozvyvaty, ne mozhna pokynuty. Retrieved from: <http://b.pigua.info/uk/pigmarket/88/> [In Ukrainian].
31. Ukraina posidaie 85-e mistse v sviti za spozhyvanniam m'iasa na dushu naselennia. Retrieved from: <http://shuvar.com/index.php?mod=news&cmd=deta-ils&id=620> [In Ukrainian].
32. Ukraina u 2014 rotsi narostyla vyrobnytsvo vsiei produktsii tvarynnytsva – *Derzhstat*. Retrieved from: <http://ua.korrespondent.net/business/economics/3318808> [In Ukrainian].
33. Ukrainci potrebljajut sejchas v pjat' raz men'she m'iasa, chem pri SSSR. Retrieved from: <http://www.20minut.ua/news/71619> [In Russian].
34. V ASU vyznachyly 7 priorytetiv svynarstva u 2022 rotsi. Retrieved from: <https://agravery.com/uk/posts/show/v-asu-viznacili-7-priorytetiv-svynarstva-u-2022-roci> [In Ukrainian].
35. Voloshchuk, V. M. (2014). *Svynarstvo : monohrafiia*. Kyiv: Ahrarna nauka, [In Ukrainian].
36. Voloshchuk, V. M., Khatko, I. V., & Pidtereba O. I. (2012). Osoblyvosti selektsiino-tekhnologichnykh rishen ta orhanizatsiinykh form u suchasnomu svynarstvi. *Svynarstvo Mizhvidomchyi Tematychnyi Naukovyi Zbirnyk*, 61, 3–8. [In Ukrainian].

37. Vyklyky ta perspektyvy dlia svynarstva. Retrieved from: <https://kurkul.com/spetsproekty/479-vikliki-ta-perspektivi-dlya-svynarstva-reportaj-iz-forumu-svinoferma-maybutnogo> [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.03.2022 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Повод М. Г., Андрєєва Д. М., Лихач А. В., Дещенко О. С., Лихач В. Я., Резніченко В. І., Бондарська О. М. Передвоєнний стан вітчизняного свинарства. *Вісник ПДАА*. 2022. № 2. С. 175–185.

© Повод Микола Григорович, Андрєєва Діана Миколаївна, Лихач Анна Василівна, Дещенко Олександр Сергійович, Лихач Вадим Ярославович, Резніченко Володимир Ігорович, Бондарська Олександра Михайлівна, 2022